

משו"ת בהלכה

מי נחשבת 'מינקת'?

בגמרא (נדה ט, א) ו**בשו"ע** (י"ד קפט, לג) מבואר שאשה נחשבת 'מינקת' עד 24 חודשים לאחר הלידה אף אם אינה מניקה בפועל, משום שעד זמן זה הגוף שלה טרם התאושש לחלוטין מהלידה ("אבריה מתפרקין").

לגבי צומות, לא ברור האם להלכה אכן נוהגים לפי הגדרה זו. יש אומרים שדווקא אשה שמניקה בפועל פטורה מלצום (**שו"ת דברי יציב**, ליקוטים והשמטות מה; **הרב מרדכי אליהו**, הלכות חגים כדלה), אולם יש פוסקים חשובים שהקלו בכך ופסקו שכל אשה שנמצאת תוך 24 חודשים מן הלידה פטורה מלצום, אף שאינה מניקה בפועל (**המהרש"ם**, דעת תורה תקנא ד"ה ויש לעיין; **שו"ת יחווה דעת**, אלה; עם זאת, **בשו"ת יביע אומר** י, או"ח לט, כתב שיש לדון לפי הרגשת האשה).

דיון זה נוגע לתענית רגילה שאינה דחוויה, ואילו בתענית דחוויה בוודאי שיש להקל יותר (עיינו **שו"ת יביע אומר** שם, בשם הרב ישראל יעקב פישר).

הלכה למעשה

לגבי י"ז בתמוז: גם אם התענית חלה בזמנה **נשים מעוברות ומניקות רבות אינן צמות כיום** (ואם האשה חלשה, פטורה תוך 24 חודשים ללידה אף אם אינה מניקה בפועל), וקל וחומר כאשר התענית נדחית.

לגבי תשעה באב: ביחס למעוברת יש חשש לעובר וכדו', ולכן אף שבמקרה שהתענית חלה בזמנה אנו נוהגים לבדוק באיזה חודש היא וכדומה, **בתענית דחוויה יש להכריע שמעוברת לא תצום כלל**.

כמו כן, **אשה שמניקה בפועל לא צריכה לצום בתשעה באב שנדחה** (אלא אם כן היא לקראת סוף תקופת ההנקה, והיא חזקה).

אשה שנמצאת תוך כ"ד חודש לאחר הלידה, ואינה מניקה בפועל, יכולה להקל ולא לצום אם היא חלשה (דבר שמצוי אצל הרבה מאוד נשים כיום), אך אם חזרה לאיתנה – תצום כרגיל.

יש להדגיש, שכיוון שהצום חל במוצאי שבת, **מי שרוצה לאכול צריכה להבדיל תחילה על הכוס** (שו"ת יחווה דעת שם).

ניתן להזמין את ספריו של הרב יוסף צבי רימון
מסדרת **הלכה ממקורה**
בטלפון 02-5474542/7

מינקת ומעוברת בתענית דחוויה

שאלה:

השנה חלים י"ז בתמוז ותשעה באב בשבת, ולכן הצום נדחה ליום ראשון. האם בעקבות זאת משתנה דין הצום למעוברות ומניקות?

תשובה:

חובת מעוברות ומניקות בצומות הקלים

הגמרא בפסחים (נדב, ב) כותבת שבתשעה באב מעוברות ומניקות מתענות ומשלימות. מכאן משמע, שבשאר הצומות הקלים (צום גדליה, עשרה בטבת וי"ז בתמוז, וקל וחומר בתענית אסתר) מעוברות ומניקות אינן צמות. וכן כתבו **המגיד משנה** (תעניות ה'), **ורבנו ירוחם** (נתיב כז), לעומת זאת, מדברי **ההגהות מיימוניות** (שם אות א) משמע שרק אם הן "מצטערות הרבה" הן פטורות מן הצום.

להלכה, **השו"ע** (תקנדה) פוסק שמעוברות ומניקות פטורות משלושת הצומות, ואילו **הרמ"א** (תקנא), כותב שמצד הדין מעוברות ומניקות פטורות מצומות אלו (אפילו לא מצטערות) אלא "שנהגו להחמיר", ורק אם הן מצטערות הרבה אין להתענות.

אולם **ערוך השלחן** (תקנדז) ו**שו"ת יחווה דעת** (א, לה) כותבים שכיום ירדה חולשה לעולם, וגם נבות אשכנז נחשבות כמצטערות ואין להן להתענות בצומות הקלים (עיינו הליכות שלמה, ניסן-אב, פרק יג הערה 16). למעשה, לנשים רבות כיום יש קשיים בצום, ולכן בדרך כלל נשים בהיריון ונשים מניקות אינן צמות בצומות הקלים, ובפרט כאשר מדובר בצום שנדחה, כגון י"ז בתמוז בשנה זו.

תשעה באב שנדחה

כאמור, בגמרא מפורש שגם מעוברות ומניקות צריכות להתענות בתשעה באב. הפוסקים דנו האם חובה זו קיימת גם כאשר התענית נדחית ליום ראשון.

השו"ע (תקנטט) פוסק שבעלי ברית אינם מתענים בתשעה באב שנדחה. **בשו"ת שבות יעקב** (ג, לז) למד מכאן שתשעה באב שנדחה שווה בדינו לצומות הקלים (ואולי הוא אף קל יותר), ולאור זאת כתב שמעוברת שיש לה קצת מיחוש לא תצום, וכך פוסקים **רעק"א** (על השו"ע שם), הביאור הלכה (שם ד"ה ואינו) וכף החיים (ס"ק עה). ו**בשו"ת יחווה דעת** (גמ), כתב שמעוברות ומניקות פטורות מתענית דחוויה אפילו בלא מיחוש (אף שלגבי בעלי ברית המנהג שלא להקל אלא לערוך את הברית לקראת סוף הצום).

מייסודה של **הסתדרות הפועל המזרחי בא"י**. יוצא לאור ע"י **מכון "צומת"**.

"שבת בשבתו" באינטרנט: zomet.org.il, למנוי דוא"ל באנגלית

ניתן להירשם באתר מכון "צומת", עריכה: **מכון "צומת"**

אלון שבות, גוש עציון 90433, טל' 02-9931442, פקס' 02-9931889, www.zomet.org.il
zomet@netvision.net.il הוצאת העלון ניתמכת ע"י משרד החינוך והתרבות

להפצה ולמודעות מסחריות: גל אורן BSD

הבונים 11 רמת גן 51462, טל' 03-6133555, פקס' 03-6133699, dotan@go-bsd.co.il, דוא"ל

דוא"ל 052-8908518 מקור ראשון